

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА**

**Факультет/інститут
Навчально-науковий інститут мистецтв**

Кафедра дизайну і теорії мистецтва

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Всесвітня історія пластичного мистецтва

Рівень вищої освіти - третій (освітньо-науковий)

Освітня програма доктор філософії

**Спеціальність 023 образотворче мистецтво, декоративне
мистецтво, реставрація.**

Галузь знань 02 Культура і мистецтво

**Затверджено на засіданні кафедри
Протокол № 1 від “28” серпня 2024 р.**

м. Івано-Франківськ – 2024 р.

1. Загальна інформація

Назва дисципліни	Всесвітня історія пластичного мистецтва
Викладач (і)	Чмелик Ірина Василівна
Контактний телефон викладача	0501911698
E-mail викладача	iryna.chmelyk@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	Очний/заочний
Обсяг дисципліни	6 кредитів ЄКТС, 180 год.
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua/
Консультації	Згідно розкладу у межах робочого часу викладача.

2. Анотація до навчальної дисципліни

ОК «Всесвітня історія пластичного мистецтва» належить до циклу нормативних навчальних дисциплін циклу професійно-наукової підготовки аспіранта та покликаний розширити науково-дослідний апарат студента, дати йому необхідні теоретичні основи у розумінні стилістичних виявів світового пластичного мистецтва, сформулювати необхідні навички аналізу творчих виявів на різних історичних відтинках, ознайомити з основними історіографічними джерелами в сучасному мистецтвознавстві, а також розкрити професійні компетентності як сформованого науковця.

Пропонований курс полягає як у висвітленні основних періодів, тенденцій та мистецьких стилістичних напрямків, що мали місце в світовому та українському мистецтві від найдавніших часів до початку ХХІ століть, вивченні основних теоретичних напрацювань у сфері світового візуального мистецтва, принципами та методами дослідження пластичного мистецтва, а також у наданні методичних рекомендацій щодо виконання конкретних індивідуальних наукових завдань з тематики візуальної культури та мистецтва.

Курс поглибить вміння аспірантів обирати теми, орієнтуватися у проблематиці та методах досліджень, актуальних для сучасного мистецтвознавства, у відповідності до певного виду наукової роботи, а також практичні навички праці з різними науковими джерелами.

3. Мета та цілі навчальної дисципліни

Мета вивчення навчальної дисципліни полягає в особистісному художньо-естетичному розвитку студентів-аспірантів, формуванні у них світоглядних орієнтацій, загальних і фахових компетентностей у сфері мистецтвознавства, вихованні потреби у творчій самореалізації та духовному самовдосконаленні в процесі опанування цінностями світової мистецької спадщини.

Курс «Всесвітня історія пластичного мистецтва» має на меті ознайомлення з основними етапами та специфічними рисами світового мистецтва, формування у студентів цілісного уявлення про процеси та феномени в мистецтві на прикладі творів архітектури, живопису, графіки, скульптури, народного ДУМ, а також розвитку певних навичок у вмінні оперувати різними художніми концепціями і теоріями мистецтва.

Практична частина курсу зосереджується на засвоєнні аспірантами основних теоретичних положень, знань у практичних ситуаціях; вмінні збирати та аналізувати інформацію для обґрунтування мистецтвознавчих та культурологічних досліджень візуального мистецтва, застосовуючи фахову термінологію; готувати історіографічну базу наукових досліджень з

4. Програмні компетентності та результати навчання

ЗК-1. Здатність до пошуку, оброблення, компетентного відбору інформації з різних джерел для професійної діяльності та власного наукового дослідження

ЗК-2. Здатність до критичного абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК-3. Здатність проведення власного наукового дослідження на відповідному фаховому рівні та усвідомлення його актуальності для національного та світового мистецтва.

ЗК-5. Здатність написання українською та іноземною мовами власних наукових публікацій різного змісту та обсягу.

ЗК-6. Здатність дотримуватися кодексів професійної етики та виявляти ініціативу в науково-організаційній діяльності.

ФК-1. Здатність виконувати оригінальні дослідження на основі ґрунтовного розуміння історії й теорії образотворчого, декоративного мистецтва та збирати необхідну інформацію.

ФК-2. Володіти методологією проведення наукових досліджень у сфері образотворчого мистецтва, декоративного мистецтва та методами атрибуції, експертизи, класифікації мистецьких об'єктів і пам'яток культури.

ФК-3. Здатність систематизувати, критично оцінювати і використовувати отриману інформацію у сферах культури і мистецтва та формулювати обґрунтовані висновки, відповідні до поставленої мети та завдань інтерпретувати.

ФК-4. Вміння писати наукові статті, анотації.

ФК-7. Здатність до наукового спілкування та ведення наукової дискусії, аргументування власних думок.

ПРН -1. Глибокі знання з історії й теорії мистецтва наукового пізнання, що необхідні для проведення наукового дослідження на основі розумінням історичних, геокультурних та етнопсихологічних чинників мистецьких процесів.

ПРН - 2. Глибокі знання принципів логіки, основних мистецтвознавчих понять, вміння застосовувати фахову мистецтвознавчу термінологію.

ПРН - 3. Вміння використовувати філософські та загальнонаукові методи дослідження.

ПРН - 5. Вміння аналізувати, систематизувати, критично оцінювати доробок попередніх учених.

ПРН -6. Вміння рецензувати, коментувати, цитувати наукову літературу, в тому числі іноземною мовою.

ПРН - 8. Володіти основними методами атрибуції, експертизи та реставрації творів образотворчого та декоративного мистецтва.

ПРН -11. Вміння вільно презентувати результати досліджень, обговорювати, вести наукову дискусію з фахівцями й нефахівцями про наукові та прикладні проблеми образотворчого, декоративного мистецтва, реставрації державною та іноземною мовами.

ПРН - 12. Здатність писати, рецензувати наукові статті, в тому числі іноземною мовою у провідних вітчизняних та міжнародних наукових виданнях; підготувати дисертаційну роботу і представити її до захисту відповідно до чинних вимог.

ПРН - 14. Дотримання принципів академічної доброчесності, правових основ дослідницьких робіт, законодавства України в галузі культури, мистецтва та охорони пам'яток.

5. Організація навчання

Обсяг навчальної дисципліни

Вид заняття	Загальна кількість годин
лекції	40
семінарські заняття / практичні / лабораторні	20
самостійна робота	120

Ознаки навчальної дисципліни			
Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірковий
1-2	023	1	нормативний

Тематика навчальної дисципліни			
Тема	кількість год.		
	лекції	заняття	сам. роб
Тема 1. Теоретичні основи мистецтва, проблеми виникнення пластичних мистецтв і їх функціонування на ранніх етапах.	4		4
Тема 2. Мистецтво Стародавнього Єгипту і Месопотамії.	2	2	4
Тема 3. Античне мистецтво. Стародавня Греція та Рим.	2	2	6
Тема 4. Мистецтво Середніх віків у країнах Європи та в Україні. Мистецтво Візантії та країн візантійського ареалу.	2		6
Тема 5. Романський та готичний стилі в мистецтві. Українське мистецтво 14-16 ст. Оборонна архітектура.	2	2	8
Тема 6. Мистецтво Стародавнього і Середньовічного Сходу. Культура народів Доколумбової Америки.	2	2	8
Тема 7. Мистецтво Проторенесансу і раннього Відродження в Італії.	2		4
Тема 8. Мистецтво періоду Високого Відродження. Ренесанс в Україні.	2	2	10
Тема 9 Мистецтво Відродження у Північній Європі.	2		10
2 семестр			

Тема 10 Мистецтво Італії 17 ст.	2	2	6
Тема 11. Мистецтво Голландії, Фландрії, Іспанії XVI – XVII ст.	2	2	6
Тема 12. Мистецтво Франції XVIII ст.	2		6
Тема 13 Мистецтво країн Центральної і Східної Європи XVII-XVIII ст. Бароко в Україні.	2	2	6
Тема14 Мистецтво Європи кінця XVIII – поч. XIXст.	2		6
Тема 15. Класицизм та романтизм в українському мистецтві. Творчість Т.Шевченка в контексті європейської культури.	2		6
Тема 16. Мистецтво Європи XIX ст. Ідеї Дж. Рьоскіна. Теорії і прикладна діяльність У. Моріса.	2	2	6
Тема 17. Імпресіонізм в європейському малярстві 19 ст.	2		6
Тема 18. Мистецтво Європи кінця 19 — початку 20 ст. Модерн та його різновиди у різних країнах	2		4
Тема 19. Українське мистецтво кінця XIX -першої пол.XX ст.	2	2	8
ЗАГ.:	40	20	120

7. Система оцінювання курсу

Загальна система оцінювання курсу	Рівні навчальних досягнень	Бали/ за 100 бальною шкалою	Критерії навчальних досягнень аспірантів
	I. Початковий (з обов'язковим повторним курсом) «Незадовільно»	0-24 (F)	Аспірант володіє навчальним матеріалом тільки на рівні елементарного розпізнавання окремих понять мистецтвознавства, за допомогою викладача відтворює деякі категорії стилів на елементарному рівні, використовуючи уривчасті речення, засвоїв дуже незначну частину навчального матеріалу, дає нечітке визначення найголовніших категорій та не розуміє суті принципів, законів, теорій мистецтва, володіє матеріалом на початковому рівні його засвоєння, незначну легшу частину навчального матеріалу відтворює на репродуктивному рівні, робить принципові помилки і не розкриває суті кожного питання.
	II. Незадовільний (з можливістю повторного складання) «Незадовільно»	25-49 (FX)	Аспірант на рівні вищому, за початковий, відтворює частину навчального матеріалу, володіє окремими навичками характеристики явищ, може навести приклади дії закономірностей. Аспірант відтворює певну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання та розуміння найголовніших положень з допомогою викладача виправляє допущені помилки, робить

			прості висновки.
	III. Середній «задовільно»	50-59 (E)	Аспірант має розуміння і стійкі знання про ті чи інші процеси, закономірності, стилістичні тенденції, вміє навести власні аргументи для підтвердження певних міркувань, проте робить помилки і може їх виправити за допомогою викладача.
		60-69 (D)	Аспірант вміє порівнювати, узагальнювати і систематизувати матеріал під керівництвом викладача. Може самостійно застосовувати набуті знання на практиці, виправляти помилки, пропонуючи варіанти як ефективніше розв'язати проблему.
	IV. Достатній «добре»	70-79 (C)	Аспірант показує повне знання навчально-програмного матеріалу, показує систематичний характер знань з дисципліни, вільно володіє вивченим матеріалом, знає як застосувати його на практиці, використовуючи переконливі аргументи на підтвердження вивченого матеріалу, аналізує додаткові джерела, вміє сформулювати власну точку зору.
		80-89 (B)	Аспірант застосовує набуті теоретичні знання при розв'язанні проблемних питань, вільно використовує і вміє знайти потрібну інформацію, вміє порівнювати процеси та явища, робити змістовні висновки.
	V. Високий «відмінно»	90-95 (A)	Аспірант показує всебічне, систематичне і глибоке знання навчально-програмного матеріалу, уміння вільно орієнтуватися в матеріалі курсу, передбаченому програмою, виявляє творчі здібності в розумінні, викладі і використанні навчально-програмного матеріалу, глибину вивчення основної і додаткової літератури, рекомендовані програмою. Аспірант логічно і усвідомлено відтворює навчальний матеріал, самостійно аналізує, розкриває закономірності процесів і явищ у науці, виявляє закони їх розвитку, самостійно оцінює нові факти в бутті і в житті, вміє поглиблювати набуті знання і вміння.
		96-100 (A)	Аспірант виявляє особливі творчі здібності, багато працює додатково, розвиваючи власні обдарування, вміє самостійно здобувати і поновлювати знання. Аспірант може глибоко розкрити сенс проблематики мистецтва, здатний вирішувати складні творчі завдання, висловлює самостійну думку, приймає участь у наукових конференціях, має наукові публікації.
Вимоги до письмової роботи	Основною формою організації індивідуально-консультативної роботи з навчальної дисципліни «Всесвітня історія пластичного мистецтва» є написання аспірантом наукового реферату, наукової статті (<i>далі - письмової роботи ПР</i>), яку аспірант обирає із переліку тем, узгоджує із темою власного наукового дослідження і пропонує для обговорення і затвердження викладачу. Під час роботи над ПР, аспірант самостійно опрацьовує наукову літературу та пише ПР на основі аналізу опрацьованих першоджерел філософської думки та наукової критичної літератури. Також аспірант консультується із викладачем щодо вибору тематики, актуальності теми, плану, строків написання, предмету і об'єкту дослідження, мети і завдань ПР, вибору наукових першоджерел, методології дослідження та наукової новизни, оскільки ці елементи є структурною основою реферату. Написання ПР передбачає такі складові елементи як: план ПР, який повинен складатись із не менше двох розділів та кожний розділ не менше як із двох підрозділів, обґрунтування актуальності теми ПР, визначення предмета та об'єкта дослідження, визначення мети і завдань написання ПР, вибору наукових першоджерел та методології дослідження. Суттєвим елементом ПР є пункт наукової новизни, яка передбачає власні висновки аспіранта із вивченої теми.		

	Наукові результати ПР можуть бути апробовані у виступах на звітній конференції університету, на всеукраїнських та міжнародних аспірантських конференціях, опубліковані аспірантом особисто, або у співавторстві із викладачем у наукових журналах або збірниках. ПР має навчально-дослідницький характер і виконується на основі самостійного вивчення аспірантом частини програмового матеріалу та його систематизації й узагальнення у письмовій або друкованій формі за вибором аспіранта. У ПР аспірант повинен навчитись висловлювати та аргументувати підкреслено власну точку зору та індивідуальні погляди з обраної проблематики. Написання ПР з навчальної дисципліни «Всесвітня історія пластичного мистецтва.» покликане навчити аспіранта захищати власні погляди і виробити вміння автора самостійно аналізувати проблемні ситуації та явища, самостійно аналізувати першоджерела та науково-дослідницьку літературу з обраної тематики. Захист ІНДЗ (ПР) з навчальної дисципліни відбувається за графіком індивідуально-консультативної роботи викладача кафедри у формі індивідуальних занять та консультацій, на яких здійснюється перевірка стану виконання написання ПР та у підсумку відбувається захист аспірантом здобутих наукових результатів.
Семінарські заняття	Семінарські заняття аспірантів із курсу проводяться у формі відкритої дискусії за визначеною темою. Підготовка до яких полягає у самостійному опрацюванні тематики, що розглядалася на лекціях, самостійному опрацюванні та вивченні наукової літератури та першоджерел по мистецтвознавчій проблематиці, підготовці доповідей, повідомлень, есе тощо. Основною формою організації та звітності виконання аспірантами завдань на семінарах є усні відповіді здобувачів із стилістики пластичного мистецтва, які мають проблемний характер і проводяться у формі дискусії із заздалегідь заданим питанням до тієї чи іншої теми. Додатковою формою організації семінару є виконання індивідуальних науково-дослідних завдань (в межах тематики, яка дається на самостійне опрацювання), які акцентовані на написання творчих наукових досліджень з визначеної проблематики.
Умови допуску до підсумкового контролю	Виконання усіх передбачених програмою курсу завдань, включно із тестовими, теоретичними, усними та письмовими роботами, регулярне відвідування занять.
8. Політика курсу	
У професійних і навчальних ситуаціях студенти повинні діяти із позицій академічної доброчесності і професійної етики. При написанні теоретичних робіт, підготовці до семінарських занять, виступів та доповідей обов'язковим є самостійне виконання завдань, не допускається використання інтелектуальної власності інших науковців без коректного покликання на джерела. Допуски із поважних причин відпрацьовуються у визначений викладачем спосіб, обов'язковою своєчасність виконаних завдань. Вітається також активність аспірантів під час студентських та викладацьких наукових конференцій (доповіді та подальший друк матеріалів), написання повідомлень до місцевих періодичних, в т.ч. інтернет-видань з визначеної навчальним курсом тематики, участь у громадських проектах з доповідями просвітницького характеру (з проблем сучасного українського мистецтва тощо), допомога в загальноміських наукових та культурних заходах, конкурсах наукових робіт тощо, за такі види робіт є можливість отримати додаткові бали. ПНУ розділяє фундаментальні цінності академічної доброчесності: Чесність, Довіра, Справедливість, Повага та Відповідальність. Кожен учасник освітнього процесу в університеті несе персональну відповідальність за дотримання академічної доброчесності. На цьому курсі політика академічної доброчесності є принципово важливою. Будь яка робота, яка виконана не вами, але ви видаєте її за власну вважатиметься крадіжкою, розглядатиметься академічною комісією і може мати негативні наслідки для вашого подальшого навчання.	
9. Рекомендована література	

Базова

1. Вазарі Дж. Життєписи знаменитих живописців, скульпторів і зодчих. К, 1979.
2. Енді Воргол. Художник - суперзірка. [Текст]/ Авт. тексту Т.Соколовський.-[Б.м.р.в.].— 16 с
3. Замаровський В. Їх величності піраміди. /В. Замаровський. -К.: Веселка, 1988.
4. Замаровський В.Спочатку був Шумер. /В. Замаровський.-К.: Веселка, 1983.
5. Західноєвропейський живопис 14-18 ст. в музеях України: Альбом.-К.: Мистецтво, 1981.
6. Кун М. Легенди і міфи Стародавньої Греції/ М. Кун.-К.: Рад. школа, 1967.
7. Музей д'Орсе: Париж: Альбом / Авт.-сост. Л.Торшина.-К.: Мистецтво, 1991.
8. Рубель В. Історія Середньовічного Сходу: Тематична хрестоматія / В.Рубель. — К.: Либідь, 2002. — 624 с.
9. Рубель В. Японська цивілізація: традиційне суспільство і державність/ В.Рубель. — К.: Аквілон-Прес, 1997. — 256 с.
10. Сак Л.М., Федорук О.К. Зарубіжне мистецтво: Навч. посібник [Текст]/Л.М.Сак, О.К. Федорук. — К.: Радянська школа, 1980. — 144 с.
11. Утевська П. Невмирущі знаки./ П. Утевська.- К.: Веселка, 1976.
12. Фрис Т. Рембрандт. /Т. Фрис.-К.: Мистецтво, 1985.
13. Федорук О. Образотворче мистецтво Німецької Демократичної Республіки [Текст]/ О.Федорук. — К.: Мистецтво, 1986. — 144 с.
14. Чмихов М.О. Давня культура / М.О. Чмихов. - К.: Либідь, 1994. - 288 с.

2. Українське мистецтво

15. Авраменко О.Терези долі Віктора Зарецького, К, 2011. 592 с.
16. Антонович Є., Захарчук-Чугай Р., Станкевич М. Декоративно-прикладне мистецтво. Львів: Світ, 1992. 271с.:іл.
17. Бірюльов Ю. Мистецтво Львівської сецесії. Львів: вид-во «Центр Європи», 2005. 184с.: і.
18. Голубець О. Між свободою і тоталітаризмом / Мистецьке середовище Львова другої половини ХХ століття . Львів, 2001. 176 с.: іл.
19. Гординський С. Про мистецтво. Упоряд. Х.Береговська. Львів, Априорі, 2015. 1024 с.
20. Драган М. Українські дерев'яні церкви. Львів, б.м.в., 1937.
21. Захарчук-Чугай Р. Українська народна вишивка. К.: Мистецтво, 1988.
22. Запаско Я., Овсійчук В., Чарновський О., Степко С. Мистецтво оновленого краю. К.: Мистецтво, 1979. 172с.: іл.
23. Історія українського мистецтва: У 6 т. / під ред. П.Бажана. К.: Мистецтво, 1966. Том 5-6.
24. Історія української архітектури / під ред. Тимофійска. К.: Техніка, 2003. 650с.:іл.
25. Кравченко Я. Школа Михайла Бойчука. Тридцять сім імен. К.: Майстерня книги, Оранта, 2010. 400с.: іл.
26. Кравич Д., Овсійчук В., Черепанова С. Українське мистецтво. В 3-х т. Львів, 2003, 2004. Т. 3.
27. Лагутенко О. Українська графіка першої третини ХХ ст. К., 2007.
28. Лобановський Б., Говдя П. Українське мистецтво др.пол.ХІХ - поч.ХХ ст. К.: Мистецтво, 1989.
29. Логвин Г. Украина и Молдавия (справочник-путеводитель)— М.: Искусство – Лейпциг: Эдицион, 1982. 496с.: ил.
30. Лукань В. Історія українського мистецтва. Курс лекцій. Конспект. Івано-Франківськ: Видавець Третяк І.Я., 2010. 150с.: іл.
31. Львівський музей українського мистецтва: Альбом / Авт.-упоряд. А.Я.Новаківський. К.: Мистецтво, 1987. — 112с.: іл.
32. Матейко К. Український народний одяг. К.: Мистецтво, 1977.
33. Мисюга Б. Герметичне коło Карла Звіринського: альбом-монографія. Луцьк-Львів, 2019. 280с.
34. Мисюга Б. Опанас Заливаха Альбом. Київ, 2003.
35. Мипці України: Енцикл. Довід / за ред. А.В.Кудрицького. К.: Українська енциклопедія імені М.П.Бажана, 1992. 848с.
36. Моздир М. Українська народна дерев'яна скульптура. К.: Мистецтво, 1980.
37. Нариси з історії українського декоративно-прикладного мистецтва. Львів: Каменярь, 1969.
38. Нариси з історії українського мистецтва. К. Мистецтво, 1966.
39. Німенко А. Українська скульптура др. пол. ХІХ - поч.ХХ ст. К.: Мистецтво, 1963.
40. Нога О. Іван Левинський. Архітектор, підприємець, меценат. Львів: Центр Європи, 2009. 192с.: іл.
41. Овсійчук В. Олекса Новаківський. Львів, Інститут народознавства НАН України, 1998. 320с.:іл.
42. Олександр Архипенко: Альбом/ Есе В.О.Коротича. К.: Мистецтво, 1989. 200 с.: іл.
43. Рубан В. Забытые имена: Рассказы об украинских художниках ХІХ-начала ХХвв. К.: Наук. Думка, 1986. 220с.: іл.
44. Рубан В. Український портретний живопис другої половини ХІХ – початку ХХ століття. К.: Наук. Думка, 1986. 224с.: іл.
45. Свенціцька В., Откович В. Українське народне малярство ХІІІ-ХХ ст.К.: Мистецтво, 1991. 460с.:іл.
46. Словник художників України. К.: Мистецтво, 1973.
47. Словник українського сакрального мистецтва / за ред. М. Станкевича. — Львів: Інститут народознавства

НАНУ, 2006.— 288 с., іл.

48. Соколюк Л. Графіка Бойчуків. – Харків-Нью-Йорк, 2002. 223с.:іл.
49. Соколюк Л. Михайло Бойчук та його школа. Харків, Вид.СавчукО., 2014, 386с.іл.
50. Станкевич М. Українські випинанки. К.: Мистецтво, 1995.
51. Станкевич М. Українське художнє дерево. – Львів: Інститут народознавства НАН України, 2002. 480с.:іл.
52. Станкевич М. Теорія рами. Львів, СКІМ, 2015.
53. Степовик Д. Історія української ікони Х-ХХ ст. К.: Либідь, 1996. 440с.: іл.
54. Степовик Д. Іконологія та іконографія. Івано-Франківськ, 2003. 320с.:іл.
55. Степовик Д. Скарби України. К.: Наукова думка, 1990. 180с.:іл.
56. Український Авангард 1910-30-рр. Альбом./ Авт. – упоряд. Д.О.Горбачов. К.: Мистецтво, 1996. 400 с.:іл.
57. Український живопис ХІХ-поч.ХХ століття. Альбом. Хм.: Галерея, К.:Артанія Нова, 2005. 272с.:іл.
58. Український живопис: сто вибраних творів: Альбом / Авт.-упоряд. Ю.В.Белічко. К.: Мистецтво, 1989. 191с.:іл.
59. Українське мистецтво та архітектура кінця ХІХ-поч.ХХ століття /36.статей за ред. В.Ясієвича. К.: Наук.думка, 2000. – 150с.: іл.
60. Українське мистецтво у міжнародних зв'язках. К.: Наук.Думка, 1983. – 260с.
61. Українські мипці у світі/матеріали до історії українського мистецтва20 століття. Автор-упорядник Г.Стельмашук, Львів, Апріорі, 2013 – 520 с.
62. Українське народне мистецтво: У 5 т. К.:Мистецтво, 1960-1974.
63. Словник сучасного мистецтва.Посібник. Випуск 1./ упоряд. К.Бадянова, Л.Наконечна, К.2021. 144с.
64. Харківська пейзажна школа останньої чверті ХІХ-початку ХХ ст.: Альбом/автори В.Немцова, С.Бінусова, О.Денисенко. К, Родовід, 2009. 272 с.
65. Шмагалю Р. Словник мипців-педагогів України та з України в світі. Львів: Українські технології, 2002.
66. Ясієвич В. Архітектура України на рубежі ХІХ-ХХ ст. К.: Мистецтво, 1988. 220с.: іл.
67. Яців Р. Українське мистецтво ХХ століття: Ідеї. Явища. Персоналії. Львів: Інститут народознавства НАН України, 2006. 352с.: іл.
68. Ідеї, смисли, інтерпретації образотворчого мистецтва: Українська теоретична думка ХХ століття: Антологія / Упоряд. Р.М. Яців. – Частина 1-4. – Львів: Львівська національна академія мистецтв; Інститут народознавства НАН України, 2012, 2016, 2022..

Література, присвячена мистецтву Івано-Франківщини.

69. Аронець М. Денис-Лев Іванцев. Життя і творчість: Монографія Грані-Т, 2008. 160с.: іл.
70. Баран В. Михайло Зорій. – Івано-Франківськ: Вид-во «Сімик», 2003. 119с.: іл.
71. Баран В. Тернистий шлях Осипа Сорохтея. Івано-Франківськ: Вид-во «Сімик», 2002. 51с.: іл.
72. Грабовецький В. Сторінки літопису Івано-Франківського собору Святого Воскресіння.Івано-Франківськ: Нова Зоря, 1999. 79с.:іл.
73. Дреботюк Р. Художники Прикарпаття: Альбом. К.: Мистецтво, 1989. – 254с.:іл.
74. Івано-Франківський художній музей: Альбом / Авт.–упоряд. М.М. Якібчук. К.: Мистецтво, 1989. 128с.: іл.
75. Лащук Ю. Косівська кераміка .К.: Мистецтво, 1966. 98с.: іл.
76. Лукань В. Вибрані статі про мистецтво. Явища. Постаті. Імена . Івано-Франківськ: Видавець Третяк І.Я., 2009. 240с.:іл.
77. Лукань В. Статейник .Частина 1 і Частина 2. Івано-Франківськ, 2020
78. Мельник В. Сакральне мистецтво Галичини ХV-ХХ століть в експозиції художнього музею. Івано-Франківськ: Лілея-НВ, 2007. 224с.:іл.
79. Михайло Фіголь. Альбом. Упоряд. О.Фіголь. Львів, 2018.
80. Нановський Я. Юліан Панькевич: Нарис про життя і творчість. К.: Мистецтво, 1986. 80 с.: іл.
81. Народна архітектура українських Карпат. К.: Мистецтво, 1987.
82. Опанас Заливаха. Альбом. Упорядник М.Аронєць. Івано-Франківськ, Лілея НВ, 2016, 120 с.
83. Ріпко О. У пошуках страченого минулого. Львів: Каменяр, 1996. 288с.
84. Словник художників Прикарпаття/ укладач В.Лукань, івано-Франківськ, 2019.
85. Степовик Д. Скульптор Михайло Черешньовський. Життя і творчість. К.: Видавництво імені Олени Теліги, 2000. 224с.: іл.
- 86. Чмелик І. Мистецька Івано-Франківщина. Видатні особистості, виставкове, музейне, освітнє середовище. Івано-Франківськ, 2022.**